

HADİS DERS NOTLARI

2.ÜNİTE

SÜNNETİN YORUMU

ABDULKERİM BAKIR
İHL Meslek Dersleri Öğretmeni

2. ÜNİTE SÜNNETİN KONUMU

1. Hz. Peygamber'e (s.a.v.) Olan İhtiyaç

Yüce Allah,

- kullarına **doğru yolu** gösterebilirler
- onları **uyarsınlar**
- hak yoldan **sapmışlara** kılavuzluk etsinler

diye peygamberler göndermiştir.

- Peygamberlerden bir kısmının adları Kur'an-ı Kerim'de anılmıştır.
- Peygamberlerin bazılarının **vahiy yoluyla kitaplar** verilmiştir.
- Bir kısmı ise **daha önceki peygamberlere gönderilmiş olan kitaplarla amel** etmişlerdir.
- Son peygamber **H. Muhammed'in (s.a.v.) getirdiği Kur'an**, bütün peygamberleri ve onlara Allah (c.c.) katından **indirilen kitapları tasdik edip doğrular**.
- Ancak Kur'an-ı Kerim, **daha önce gönderilmiş olan diğer kitapların hükmünü kaldırır**.
- Bu durum hem **Kur'an'ın son kitap olması** hem de önceki kitapların tahrif edilmiş olması sebebiyledir.

Bütün peygamberlerde müşterek olan birtakım özellikler vardır:

- Doğru sözlü ve güvenilir olmak
- Allah tarafından seçilmiş olmak
- Beşerî niteliklere sahip olmak
- Mucize göstermek
- Günah işlemekten korunmuş olmak
- Vahiy almak
- Vahyi tebliğ etmek

Kur'an-ı Kerim'de **inanana Hz. Peygamber'e karşı görevleri** hatırlatılmıştır:

- Ona ve getirdiklerine iman etmek
- Hz. Peygamber'e ittibâ etmek
- Hz. Peygamber'e itaat etmek
- Hz. Peygamber'i örnek almak
- Kur'an-ı Kerim'de **anlatılan esasların hayata nasıl geçirileceğini** sünnetten yani Peygamberimizin (s.a.v.) yaşantısından öğreniriz.
- Çünkü Kur'an'ın bizi **yönlendirdiği yolun hayata geçmiş hali Peygamberimizin (s.a.v.) sünnetinde** yer almaktadır.

2. Sünnetin Dindeki Yeri

Sünnet, **Kur'an'ın yanında dinin ikinci ana kaynağını** teşkil eder.

- Kur'an-ı Kerim'in birçok ayeti **muhkemdır**, yani hükmü açıktır.
- Sünnet, bu hükümleri **teyit eder**.
- Kur'an-ı Kerim'in bazı ayetleri **mücmeldir**, yani anlamı kapalı ve açıklanmaya muhtaçtır.
- Bu tür ayetleri **açıklama görevi Resul-i Ekrem'e aittir. Namaz emri** bunun en açık örneğidir.
- Kur'an'da namaz birçok ayette emredilmiştir. Ancak nasıl kılınacağı, kaç rekât kılınacağı, vakitleri, namazda kıraat gibi konular Kur'an'da yer almaz. Namazın kılınışını açıklayan hadisler sayesinde namaz ibadeti yerine getirilir.

Peygamber Efendimiz, sadece **emir ve tavsiyelerde bulunmakla yetinmemiştir**. O, tebliğ ettiği ve öğrettiği ilahî buyrukları **hayatın bütün alanlarında uygulamıştır**:

- Toplum içinde ortaya çıkan problemleri halletmiştir.
- Suçluları cezalandırmıştır.
- Devleti yönetmenin ve orduyu idare etmenin örneklerini sergilemiştir.

3. Hadis ve Sünnetin Bağlayıcılığı

Hadis ve Sünnet;

- İslam'ın itikat, ibadet, muamelat ve ahlak şeklinde sistemleştirilen tüm yönlerini kapsar.
- İslam'ın anlaşılabilmesi ve yaşanabilmesi için oldukça önem arz eder.
- Müslümanların hayat tarzında, karşılaştıkları problemlerin çözümünde, Kur'an'ın hemen peşinden gelen başvuru kaynağıdır.

Biliyor musunuz?

Hasâisu'n-nebî; Hz. Muhammed'in (s.a.v.) peygamberliğine özgü birtakım davranışlarına denir.

Visal orucu tutması, kendisine **gece namazının farz olması** buna örnektir.

4. Sünnetin Evrenselliği

Evrensellik, bir gerçekliğin bütün zamanları, tüm coğrafyaları, milletleri, ırkları, halkları muhatap alması, bunlar arasında **herhangi bir ayırım yapmamasıdır.**

- Kur'an-ı Kerim eksiksiz **evrensel bir kitaptır.** Kıyamete kadar *hem lafzı hem hükmü baki* kalacaktır.
- İslam dini kıyamet gününe kadar var olacak **yegâne evrensel hak dindir.**
- Resul-i Ekrem evrensel mesajın taşıyıcısıdır. Onun örnek hayatı, sünneti, Müslümanların hayatına ve insanlığın vicdanına bir yansımadır.

Peygamberimiz kendinden önceki devirlerden süzülüp gelen insanlık mirasını üç şekilde değerlendirmiştir.

- Gerçeğe aykırı olanları yok sayıp iptal etmiştir.
- Uygun olanları aynen bırakmıştır.
- Tahrif edilip bozulmuş olanları gerçeğe uygun hale getirip ıslah etmiştir.

Evrensel Mesaj İçeren Hadisler;

Hiçbiriniz kendisi için istediğini kardeşi için de istemedikçe gerçekten mü'min sayılmaz. (Buhârî, İmân, 6.)

Kişinin her işittiğini aktarması yalan olarak ona yeter. (Müslim, Mukaddime, 5.)

Ben iki grup insanın hakkının çiğnenmesine asla müsaade etmem: Yetim ve kadın. (İbn Mâce, Edeb, 6.)

Merhamet etmeye merhamet olunmaz. (Buhârî, Edeb 18.)

5. Örnek Alma ve Taklit Etme Arasındaki Fark

- Örnek alma,** model alınan insanla özdeşleşmedir.
- Kişilik oluşumu ve gelişiminde **özdeşleşmenin** önemli bir rolü vardır.
- İnsan, hayatının her evresinde **örnek alacağı bir model** arayışına girer.
- Sırf taklit ile örnek alma davranışını** birbirinden ayırmak gerekir.
- Çünkü taklitte irade ve bilinç söz konusu değildir.**
- Örnek alma davranışında **tam bir irade ve şuurlu yöneliş** vardır.

➔ Allah Teâlâ'nın insanlara peygamberler göndermesinin sebeplerinden biri örnek alınmaya değer şahsiyetleri belirlemek, her yönden ideal bir insan modeli göstermektir.

➔ Kur'an-ı Kerim'de Peygamber Efendimizin Müslümanlar için en ideal örnek ve rehber olduğuna işaret edilmiştir.

➔ Peygamber Efendimizin örnekliliği için **"üsve-i hasene"** yani en güzel örnek nitelemesi yapılmıştır.

1

إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ قَالَ :

« تَرَكْتُ فِيكُمْ أَمْرَيْنِ لَنْ تَضِلُّوا مَا تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا: كِتَابَ اللَّهِ،
وَسُنَّةَ نَبِيِّهِ »

Resulullah şöyle buyurmuştur:

"Size sıkı tutunduğunuz sürece yolunuzu şaşırmayacağınız iki şey bıraktım: Allah'ın Kitâb'ı ve Resulünün sünneti."

(İmam Mâlik, Muvattâ, Kader, 3.)

2

قَالَ عُمَرُ: أَمَا إِنَّ نَبِيَّكُمْ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ قَالَ:
« إِنَّ اللَّهَ يَرْفَعُ بِهَذَا الْكِتَابِ أَقْوَامًا، وَيَضَعُ بِهِ الْآخَرِينَ »

Ömer b. Hattâb (r.a.) dedi ki: Nebî'niz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Allah şu Kur'an'la (amel eden) kavimleri yükseltir, (amel etmeyen) diğerlerini de alçaltır."

(Müslim, Müsâfirîn, 269.)

3

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:
« كُلُّ أُمَّتِي يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ أَبَى، قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ،
وَيَأْبَى؟ قَالَ مَنْ أَطَاعَنِي دَخَلَ الْجَنَّةَ، وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ أَبَى »

Ebu Hüreyre'den (r.a.) nakledildiğine göre Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Ümmetimin tamamı cennete girecektir. Yüz çevirenler hariç." Bunun üzerine oradakiler: "Ya Resulallah kim cennetten yüz çevirir ki?" diye sordular. Peygamber Efendimiz şöyle cevap verdi: "Kim bana itaat ederse cennete girer. Kim bana karşı gelirse o yüz çevirmiştir."

(Buhârî, İ'tisâm, 2.)

4

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ:
« دَعُونِي مَا تَرَكْتُكُمْ، إِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بِسُؤَالِهِمْ وَاخْتِلَافِهِمْ
عَلَى أَنْبِيَائِهِمْ، فَإِذَا نَهَيْتُكُمْ عَنْ شَيْءٍ فَاجْتَنِبُوهُ، وَإِذَا أَمَرْتُكُمْ بِأَمْرٍ
فَاتُّوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ »

Ebu Hüreyre'nin (r.a.) bildirdiğine göre, Nebî şöyle buyurmuştur:

"Sizi bıraktığım konularda siz de beni kendi halime bırakınız. Sizden öncekilerin helak oluş sebebi, (gereksiz) soru sormaları ve peygamberlerine muhalefet etmeleridir. Size bir şeyi yasakladığımda ondan mutlaka kaçınınız; bir şeyi emrettiğimde ise gücünüzün yettiği nispette onu yerine getiriniz."

(Buhârî, İ'tisâm, 2; Ayrıca bk. Müslim, Hac, 412.)

قَالَتْ عَائِشَةُ: صَنَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْئًا فَرَخَّصَ فِيهِ، فَتَنَزَّ عَنْهُ قَوْمٌ، فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَخَطَبَ فَحَمِدَ اللَّهَ ثُمَّ قَالَ:

« مَا بَالُ أَقْوَامٍ يَنْزَهُونَ عَنِ الشَّيْءِ أَضْنَعُهُ، فَوَاللَّهِ إِنِّي لَا أَعْلَمُهُمْ بِاللَّهِ، وَأَشَدُّهُمْ لَهُ خَشْيَةً »

Aişe (r.a.) der ki: Resulullah (s.a.v.) bir iş yaptı ve yapılmasına da ruhsat verdi. Bazı kimseler ise o işi yapmaktan çekinip kaçındı. Onların bu davranışı kendisine ulaşınca Efendimiz şöyle buyurdu:

"Bazılarına ne oluyor ki, benim bizzat işlediğim (ve yapılmasına ruhsat verdiğim) bir şeyi işlemekten (hoşlanmıyor ve) çekiniyorlar. Allah'a yemin ederim ki, ben Allah'ı onlardan daha iyi bilir ve Allah'a karşı onlardan çok daha fazla korku duyarım."

(Buhârî, İ'tisâm, 5.)

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ:

« لَتَتَّبِعَنَّ سَنَنَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ، شِبْرًا شِبْرًا وَذِرَاعًا بِذِرَاعٍ، حَتَّى لَوْ دَخَلُوا جُحْرَ ضَبٍّ تَبِعْتُمُوهُمْ قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى؟ قَالَ: فَمَنْ؟ »

Ebu Saîd el-Hudrî'nin (r.a.) rivayet ettiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

"Muhakkak sizler, sizden önceki ümmetlerin yollarını karış karış, arşın arşın takip edeceksiniz. Hatta onlar bir keler deliğine girseler, onların peşinden gideceksiniz." Biz: "Ya Resulallah! Yahudi ve Hristiyanlara mı?" dedik. Peygamberimiz:

"Başka kim olur ki?" buyurdu.

(Buhârî, İ'tisâm, 14.)

عَنِ الْمُقْدَامِ بْنِ مَعْدَى كَرَبَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ:

« أَلَا إِنِّي أُوتِيتُ الْكِتَابَ، وَمِثْلَهُ مَعَهُ، أَلَا يُوشِكُ رَجُلٌ شَبَعَانُ عَلَى أَرْبَكَيْتِهِ يَقُولُ عَلَيْكُمْ بِهَذَا الْقُرْآنِ فَمَا وَجَدْتُمْ فِيهِ مِنْ حَلَالٍ فَأَحِلُّوهُ، وَمَا وَجَدْتُمْ فِيهِ مِنْ حَرَامٍ فَحَرِّمُوهُ »

Mikdâm b. Ma'dikerib'in (r.a.) bildirdiğine göre Resulullah şöyle buyurmuştur:

"Dikkatinizi çekerim! Bana Kitapla birlikte onun benzeri verildi. Şuna dikkat edin! Yakında rahat koltuğuna kurulmuş karnı tok bir adam şöyle diyecek: Bu Kur'an size yeter; onda neyi helal bulursanız onu helal sayın, neyi de haram bulursanız onu da haram bilin."

(Ebu Dâvûd, Sünne, 6; Ayrıca bk. Tirmizî, İlim, 10.)